

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEPTIM.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annunq; Bisextilem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum præsens velocissimè consequi.

Solaris vnde dicatur.

Annus Bisextilis quis sit & vnde dicatur.

Operandi modus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Rhoma cōditæ cyclus Solaris, litera dominicalis, interuallum & c̄ que exiterunt.

CYCLUS SOLIS COMPREHENDIT 28 annos. Solaris vocat', nō ideo, quia sol tāto tēporis interuallō cursum suū pficiat signiferū peragrādo, sed qđ in 28 annis varietates vniuersæ quæ in litera Solari, id est, dominicali, anno Bisextili, diebusq; concurrentibus eueniunt ad sua principia pristinumq; statum reuertuntur. Aequo annorū curriculum Bisextilis vna cum communi anno nullas non ferias seu dies hebdomadæ occupant, id est, tanto annorū lapsu

omnes literæ Calendarii dominicales fiunt, ex bisextilibus duobus in tegra septimana conflatur. Annus autem Solaris diebus 365 constat Iulio Cæsari primum obseruatus, Huius principium cum à meridie summas, sequentis anni principium vesperti post meridiem capturum est eiusdem diei quo prius cæpit, Secundus annus media nocte auspiciabitur eiusdem diei, aliquid amplius iam promouens, Tertius non eundem magis diem sed auroram sequentem exordio suo vendicabit, sicut & quarto anno eiusdem diei meridies rursus principium dabitur, quamobrē dies integra intercalatur quarto quouis anno, id quod fit 6 Kalendas Martii, iterumq; annus incipit in eiusdem diei meridie velūt antea. Intercalatio ista nullibili commodius fieri potest, quā in Februario, eō quod mensis ille omnium breuissimus sit, quam obrem Sexto Kalendas Martias, qui est 24 Februarii dies hoc confieri affolet. Scribitur autem sexto Kalendas bis, literaq; F bis repetitur, quam ob causam annus intercalaris etiam Bisextilis vocatur, quasi Bis sex Kalendas Martias habens. Illi vero duo dies pro vno numerari solent. Tanta autem intercalationis huiusmodi necessitas incumbit, vt nisi fieret, dies natiuitatis Dominicæ aliās in spacio 728 annorum in diem Ioannis Baptistæ recisurus, reliqua vero festa perdidimium annum euariatura sint. Quāq; autem singulis quatuor annis intercalatio iteretur, nihilominus tamen, quia annus non ad vnam guem adeo 365 dierum & 6 horarum est, ephemeris seu Calendarium, sicut videre licet, adhuc inemendatum nobis durat, velut in sequentibus dicetur fusius. E cyclo Solari, literam dominicalem, annos & Cōmunes & Bisextos, Diesq; cōcurrentes venamur. ¶ Per figuram sequentem indagare qui cupiet ea, primum ē propinqua hic tabula propositi numeri centenarium minorem anno post Christum accepto eliget. Numerus huic centenario collateralis Solaris cyclus vocabitur, eundem in instrumenti limbo extremo seu ampliori videns cū indice X exprime. Annum post hac in circulo spirali propositum require, ab inuento limbum vsq; extimum recta traicito, in quo numerum cycli Solaris in interiori literam dominicalem reperies. Si litera dominicalis vna dumtaxat offenditur, annum dices communem, si duplex, annus bisextilis nuncupabitur. Prior autem seu superior literarum dominicalis erit à anni principio in 24 Februarii diem, Secunda vel inferior à 24 die Februarii in finem anni vsq;. Quemadmodum anno nati Redemptoris nostri reperiuntur 9 prope radicem (qui numerus si Dionisio abbati, cognomēto exiguo, fidem habemus) eo tempore Cyclus Solaris exitit. D C literæ dominicales, quarū D vsq; ad Matthiæ festum dominicas docuit, C ad anni exitum.

¶ CAROLI Imperatoris nati Centenarius est 1500, quo in tabula perspecto 25 iuxta Cyclus scz Solaris exhibet, quem numerū 25 in limbo exteriori querenti E D literæ dominicales offerentur, indicantes CAROLVM esse anno Bisextili genitum. ¶ Regē FERDINANDVM anno currenti 1503 natum nouimus. 1500 centenarius dat 25, vt antea, in tabula, quæ in limbo quæ sita, index X signet, in circuloq; spirali 3 reliquis annis inuentis, ab hiis directè ad limbum exteriorē promouendo, ibidem 28 cyclus videlicet Solaris, in proximo litera dominicalis A inuenietur. ¶ Quo pacto & ante Christum sit agendum vno exemplo doceberis. Tempus igitur Romæ conditæ 753 anni completi ante Seruatorem fuisse feruntur. Centenarius inde maior 800 acceptus, & in tabula examinatus 21 collateralia dabit, quibus in limbo quæ sitis, index X sublocabitur, 753 deinde ab 800 subtracta 47 relinquunt annū currentem, in quo vrbs extrui cepit. In circulo igitur gyroso 47 requisita, supra se cyclum Solarem 12, literamq; Dominicalem G huic numero congruum ostendent. Bisextilem annum alia quoq; ratione & expeditissima potes scire sic. Si propositum annorum numerum per 4 diuidas & nihil redundet, annus propositus Bisextilis est, sed hoc in annis post Christum numeratis. Ante vero hoc pacto agis. Propositorum à centenario maiore demes, dempti summam deinde per 4 secat bis, veluti in hoc priori vrbs fundatæ exemplo patet, in quo Rhoma tertio anno post Bisextum condita videbatur, cum enim 753 annos post foundationem scz ad Christum elapsos ab 800 subtrahas, 47 remanent, quibus diuisis per 4 supersunt 3, quæ annum tertium post Bisextilem fuisse indicant, Retro ergo à Christo computanti, 754 anni

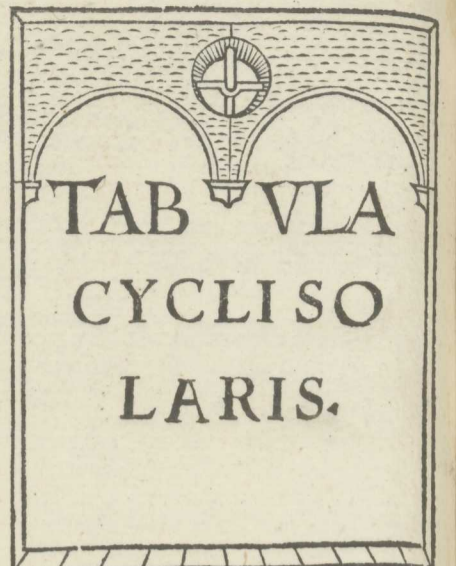
ASTRO.CAESA

anni completi occurrunt. Literæ Dominicalis subinde variatæ causa est duplex. Vna quod in anno Bisextili 24 die Februarii, f, f, litera bis confestim iteretur, vnde contingit necessariò, sequentes literas vniuersas integro diei spacio transponi, veluti hoc exemplo, CAROLVM Cæsarem anno Bisextili ortum accepim? 24 Februarii, quo die literæ incipiunt diuersificari siue mutari dominicè, Vicesimo quarto enim die f litera apparet, diem Lunæ referens, quoniam E dominicalis in 24 vsq; diē fuit. Quādoquidē aut intercalaris nomine F litera 25 diei quoq; tribuitur, f hoc loco dies Martis appellabitur, tamen si g hucusq; Martis signaturā gesserit. Quā autē annus ita totus vno die nunc super aggregato procedat, nō illepide à germanis ain Schalt iar dicitur, Schalten enim Germani ppriè vocāt, qđ latini circuloquētes, manus pmouere vel protrudere, vel vt sic dicā, pagere vocāt, fur schiben, Shaltē enim & furt schibē idem diuersis natiōibus est. Alterā causam efficit finis anni principiiq; A litera signatum vtrumq;. Sequela siquidē literarū A A duarū facit vt dominicalis nō variari non possit, sicut in anno Bisextili apparet, vt Anno Domini 1502 dominicalis litera B habita est, oportuit ergo literā A diem Saturni possidisse, est autē A litera diei 31 Decēbris. Cū itaq; nouissima Decēbris Sabati dies sit, necessariò primā sequentis anni (in quo nat' est rex FERDINANDVS) qui semper ab A incipit dominicā diē fuisse cōiunctur, ideoq; A litera quæ in anno FERDINANDI dominicalis esse debebat, mutata est. Cū iā plerāq; de dominica die meminimus, nō videbatur abs re esse, si adhuc manifestiora de eadē festiuitate dominica in sequētib' sui vsūm frequentiorē exhibitura in presentia tractarem. Christiana itaq; ecclesia, quod Iudei Sabatū, dominicū diē nominauit, a Saturni in solis diē digressā nō temere, cū enim Solis die Christ' & nat' sit & mortis victor, nos eodē die vitę triumphans restituerit, qđ miretur? nō potius hūc diē quā Sabatū in quo nihil tale nobis euenerit colere quid cū Iudeis festiuitate nō participaremus? à qbus omnis nostra religio abhorere merito debet. A Iudeis autē dies Solis prima Sabbati vel feria prima, antiquitus dies Solis, sicut & nobis (der Sonntag) appellatur, veluti Iudei rursus secundā Sabbati, quā veteres diē Lung, nos (den Montag) dicimus. Restat nūc vt dicamus de interuallū spaciū est, dieq; illud quod inter natiuitatis festū & dominicā Esto mihi vel Quinquagesimā interdicat, reliqui vero dies à natiuitate vsq; ad proximā dominicam CONCURRENTES nominantur. Cū autē per literas dominicales hæten' interuallū & festa mobilia inueniri solita sint, alium hoc loco inquirendi modū præscribā, ita vt se vltro & sine negotio querētis offerāt. Cōcurrentes tantūmodo per regulā inuenire docebo. Regula. Literam dominicalem intueri, quæ si A est, cōcurrentem o esse scito, Si B tū cōcurrentem est 1 & c̄. vt patet hoc versu.

A 0. B 1. C 2. D 3. E 4. F 5. G 6.

Hoc adiecto de anno Bisextili, cuius litera dominicalis prior sedulo accipi debet secunda neglecta. Quod ad festa mobilia & interuallum attinet, in sequenti enunciato transigetur, vbi de paschate verba fient.

SEQVNTVR RADICES CENTENARIORVM CYCLI SOLARIS.

Centenarii annorum ante Ann' & post Christi aduentum.	Radices post Christum annis labētibus respondētes.		Radices ante Christum annis labētibus consentaneæ.	
	Christi	9	Christi	9
100	25	100	21	
200	13	200	5	
300	1	300	17	
400	17	400	1	
500	5	500	13	
600	21	600	25	
700	9	700	9	
800	25	800	21	
900	13	900	5	
1000	1	1000	17	
1100	17	1100	1	
1200	5	1200	13	
1300	21	1300	25	
1400	9	1400	9	
1500	25	1500	21	
1600	13	1600	5	
1700	1	1700	17	
1800	17	1800	1	
1900	5	1900	13	
2000	21	2000	25	
2100	9	2100	9	
2200	25	2200	21	
2300	13	2300	5	
2400	1	2400	17	
2500	17	2500	1	
2600	5	2600	13	
2700	21	2700	25	
2800	9	2800	9	
2900	25	2900	21	
3000	13	3000	5	
3100	1	3100	17	
3200	17	3200	1	
3300	5	3300	13	
3400	21	3400	25	
3500	9	3500	9	
3600	25	3600	21	
3700	13	3700	5	
3800	1	3800	17	
3900	17	3900	1	
4000	5	4000	25	
4100	21	4100	9	
4200	9	4200	21	
4300	25	4300	5	
4400	13	4400	17	
4500	1	4500	1	
4600	17	4600	13	
4700	5	4700	25	
4800	21	4800	9	
4900	9	4900	21	
5000	25	5000	5	
5100	13	5100	17	
5200	1	5200	1	
5300	17	5300	13	
5400	5	5400	25	
5500	21	5500	9	
5600	9	5600	21	
5700	25	5700	5	
5800	13	5800	17	
5900	1	5900	1	
6000	17	6000	13	
6100	5	6100	25	
6200	21	6200	9	
6300	9	6300	21	
6400	25	6400	5	
6500	13	6500	17	
6600	1	6600	1	
6700	17	6700	13	
6800	5	6800	25	
6900	21	6900	9	
7000	9	7000	21	